

1. Indledning

Den 1. januar 1997 trådte lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand i kraft. Efter § 18 i ombudsmandsloven kan ombudsmanden undersøge enhver institution eller virksomhed og ethvert tjenestested der hører under ombudsmandens virksomhed. Efter lovens § 7, stk. 1, omfatter ombudsmandens virksomhed alle dele af den offentlige forvaltning.

Som et led i denne inspektionsvirksomhed foretog jeg (direktør hos Folketingets Ombudsmand, Jens Møller) og to af embedets øvrige medarbejdere på ombudsmandens vegne den 26. april 2005 inspektion af Pensionen Kastanienborg.

Inspektionen bestod af en indledende og afsluttende samtale med forstanderen, viceforstanderen, fællestillidsmanden og sikkerhedsrepræsentanten, en rundgang i pensionen og samtale med to beboere.

Pensionens beboere var forud for inspektionen blevet gjort bekendt med inspektionen og muligheden for i den forbindelse at få en samtale med mig og mine medarbejdere om generelle forhold vedrørende institutionen eller den pågældendes egne forhold. Jeg havde som nævnt samtale med to beboere – den ene som repræsentant for alle pensionens beboere. Samtalerne omhandlede både generelle og konkrete forhold.

Under tidligere inspektioner af kriminalforsorgens pensioner har jeg modtaget kopi af pensionernes sager vedrørende disciplinære forhold, herunder tilbageførsel til modrinstitutionen mv. I forbindelse med denne inspektion har pensionen oplyst at pensionen alene har haft én sag om tilbageførsel inden for det seneste år (forud for inspektionen). Under henvisning til at det ikke er muligt at udlede noget generelt af en enkelt sag om pensionens behandling af sager vedrørende tilbageførsel, har jeg valgt ikke at foretage en gennemgang af denne sag.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Pensionen Kastanienborg og Direktoratet for Kriminalforsorgen for at myndighederne kunne få lejlighed til at fremkomme med de eventuelle bemærkninger som rapporten måtte give anledning til. Pensionen Kastanienborg har i brev af 6. juli 2005 fremsat bemærkninger til forhold nævnt i den foreløbige rapport. Bemærkningerne er indarbejdet i denne rapport. Pensionens brev indeholder endvidere pensionens svar på de spørgsmål som jeg har stillet i den foreløbige rapport (afsnittene i kursiv), og pensionens stillingtagen til mine henstillinger mv. Denne rapport udgør derfor såvel min endelige rapport vedrørende inspektionen den 26. april 2005 af Pensionen Kastanienborg som min (første) opfølgning af de spørgsmål som inspektionen har givet anledning til.

2. Generelt

Pensionen Kastanienborg er en pension under kriminalforsorgen med plads til 20 beboere. Pensionen er beliggende i Avedøre Landsby, Hvidovre Kommune, og er indrettet i en firelænget landbrugsejendom.

Tidligere var Kastanienborg en fængselsafdeling under Statsfængslet i Vridsløselille, men i 2001 ændrede Kastanienborg status til en pension.

Pensionens primære målgruppe er de svageste og socialt dårligt fungerende klienter (i kriminalforsorgens system).

3. Bygningsmæssige forhold

3.1. Bygninger m.m.

Pensionen er som nævnt indrettet i en firelænget landbrugsejendom. Hovedbygningen er fritliggende mens de tre øvrige længer hænger sammen og danner form som en hestesko.

Langs vejen der fører op til pensionen, er der i højre side (set fra hovedbygningen) en række træer og bagved disse et større græsareal. For enden af vejen ved hovedbygningen er der parkeringsplads. Ud mod parkeringspladsen er der plantet til i bedene, bl.a. med påskeliljer.

Gårdspladsen er dels belagt med brosten og dels med fliser. Desuden er der plantet blomster i forhøjede bede ud for hovedbygningen. I midten af gårdspladsen er der et græsareal hvor der står en flagstang. På gårdspladsens fliseareal står tre borde/bænkesæt (som en af beboerne på tidspunktet for inspektionen var ved at oliebehandle). Fra gården er der adgang til alle tre længer.

På den anden side af hovedbygningen er der en større have med græsplæne omgivet af diverse træer og buske og med et stort tulipantræ midt på græsplænen. Bagerst i haven står et gammelt (ubenyttet) skur.

Bag ved venstre gårdlænge (set fra hovedbygningen) er der ligeledes et græsareal, hvor der er sat et badmintonnet op. Her er samtidig – ud mod de omkringliggende marker med græssende heste – et drivhus samt en køkkenhave. Herudover er der en udegrill.

Hovedbygningen er opført i gule mursten med indsatsvinduer, bortset fra kældervinduerne der er udskiftet med almindelige termoruder. Bygningen fremstår generelt pæn og velholdt.

De tre sammenhængende gårdlænger er hvidkalkede og fremstår som oprindelige gårdlænger, men er velholdte. Den højre gårdlænge (set fra hovedbygningen) er forholdsvis nyrenoveret og har i den forbindelse fået nye vinduer. Derimod har de to øvrige længer bevaret de gamle (rødmalede) staldvinduer.

Hovedbygningen fungerer til dels som pensionens administrationsdel (stueetagen). Her er bl.a. kontorer, mødelokale, køkken, soverum til de ansatte og fællesrum for beboerne (bl.a. med billardbord, diverse spil og computere).

Herudover er der i hovedbygningen på 1. sal 8 beboerværelser samt toiletter, bad, tekøkken, og et rum hvor beboerne kan telefonere.

I hovedbygningens kælder er der fælles spisesal, hyggeklub, køkken og vaskeri.

I den første længe (til højre for hovedbygningen) er der i stueetagen 12 værelser samt toiletter og bade til beboerne. På inspektionstidspunktet var to store rum på 1. sal ved at blive sat i stand, så de kunne bruges til forskellige aktiviteter såsom bordtennis og billard og som opholdsrum for beboerne. Det blev oplyst at "aktivitetsrummet" forventedes at blive taget i brug inden for kort tid.

Lokalerne i midterlængen (over for hovedbygningen) bliver brugt til lager, opbevaring af cykler (12-14 stk.) og værksted. Derudover er der endnu et rum som pensionen havde planer om at indrette til fritidslokale (hobbyrum/træværksted).

I den sidste længe er der kondirum, toilet, fyrrum samt endnu et lagerrum.

Generelt er gangarealer, fællesrum mv. malet i lyse farver og pyntet op med billeder på væggene og planter på gulvene og i vinduerne hvilket skaber en hyggelig atmosfære.

Pensionen fremstod meget velholdt og ryddelig og rengjort.

3.2. Beboerværelser og toilet- og badeforhold m.m.

3.2.1. Beboerværelser

Pensionen har i alt 20 beboerværelser hvoraf 8 som nævnt befinder sig på 1. salen i hovedbygningen og 12 i stueetagen i den ene sidelænge.

Værelserne varierer i størrelse fra ca. 8 – 10 m². Da de 8 værelser i hovedbygningen ligger på 1. sal, synes de umiddelbart mindre end de øvrige værelser pga. de skrå

vægge. Værelserne er hvidmalede og har persienner eller gardiner for vinduerne. På gulvene er der gulvtæppe, mens der på de omkringliggende gangarealer er linoleum henholdsvis flisegulv.

Da værelserne i gårdlængen er af nyere dato, har de – i modsætning til værelserne i hovedbygningen – alle håndvask og spejl. Værelserne er i øvrigt møbleret ens med en seng, skrivebord, stol, fjernsynsbord, reol og klædeskab. Beboerne har som udgangspunkt ikke lov til at medbringe egne møbler, men kan dog medbringe mindre ting som f.eks. tv, stereoanlæg og lignende hvilket også sås at være tilfældet.

Beboelsesafdelingerne fremtrådte pæne og (især værelserne i gårdlængen) godt vedligeholdte.

3.2.2. Toilet- og badeforhold

På 1. salen i hovedbygningen er der for enden af værelsesgangen to toiletter med toilet og håndvask samt et bad også med håndvask. Alle tre rum har vinduer der kan åbnes ud til gården. Toilet og bad – der er nyrenoveret – er opført i hvide fliser og med linoleumsgulv og fremtræder pænt, rent og velholdt.

I sidelængen er der ca. midt på værelsesgangen to bade med opmuret brusekabine og en lille bæk i hvert baderum til at lægge sit tøj på. Ved indgangen til baderummene er der to håndvaske. Desuden er der to toiletter med toilet og håndvask. Toilet og bad er opført i hvide fliser og har flisegulv. Rummene fremstår også her pæne, rene og velholdte.

Jeg har ingen bemærkninger til beboernes toilet og badeforhold.

3.2.3. Tekøkkener og mønttelefoner

I tilknytning til værelserne i hovedbygningens 1. sal og til værelserne i sidelængen er der et lille tekøkken bl.a. med håndvask, kaffemaskine, mikroovn og toastjern. På 1. sal i hovedbygningen er der tillige en lille sofa i tekøkkenet.

I hovedbygningen ved siden af tekøkkenet er der et lille telefonrum med en mønttelefon. I sidelængen findes der ved indgangen en lille "telefonkrog" med en mønttelefon.

3.3. Øvrige rum mv.

3.3.1. Opholdsrum

I hovedbygningen findes der et større fordelingsrum som er indrettet til fællesrum for beboerne. Opholdsrummet er malet i en hvid og rosa farve, har parketgulv og er i øvrigt et lyst rum med højt til loftet. I opholdsrummet er der billardbord, to computere, fjernsyn, to lænestole og bord samt reoler med spil og bøger. Fra opholdsrummet er der udgang til gården (den gamle hovedindgang).

Opholdsstuen fremtrådte lys og velindrettet.

Pensionen har i brevet af 6. juli 2005 oplyst at beboerne hver dag mellem kl. 15.00 og kl. 22.00 har adgang til vederlagsfrit Internet via de 2 pc'ere, der er placeret i fordelingskontoret. Der kan dog gives dispensation til adgang inden kl. 15.00 såfremt formålet er f.eks. job- eller boligsøgning.

Pensionen oplyser endvidere at "Beboerne gøres under forsamlingen opmærksomme på at brug af internettet kun må ske indenfor lovens rammer og at evt. overtrædelse af dette betragtes som overtrædelse af vores husorden, med de følger der fremgår af husordenen."

Jeg har noteret mig det anførte.

I den ene sidelænge er man som nævnt i gang med en renovering af 1. salen med henblik på at lave to nye fællesrum til beboerne. Der er skråvægge med nye vinduer der kan åbnes ud mod gården. Rummene er hvidmalede, bortset fra endegavlene der er malet bordeauxfarvede. På gulvet i det ene rum (til venstre for trappen) er der linoleum, og i loftet er der gjort klar til ophæng af lamper (lysstofrør). Rummene er endnu ikke klar til at blive taget i brug – bl.a. skal der lægges gulv i det ene rum (til højre for trappen), og der mangler for et af rummenes vedkommende ibrugtagningstilladelse.

3.3.2. Fælles spisestue og køkkenfaciliteter mm.

I kælderetagen i hovedbygningen er der fælles spisestue med et langbord med plads til samtlige beboere og personale. Der er parketgulv, og væggene er hvidmalede. Selvom rummet ligger i kælderniveau, er der vinduer i almindelig højde ud mod haven. Der hænger hvide gardiner for vinduerne. For enden af spisestuen er der – i samme rum – en hygge-/rygekrog med lænestole, borde, fjernsyn og musikanlæg med højtalere.

I forlængelse af den fælles spisestue er der et større køkken. Køkkenet er delt op i to rum – delvist adskilt af en opmuret flisevæg med indbyggede hylder. På væggene er der hvide fliser og på gulvet gult flisegulv.

I begge rum er der en ”kogeø” med både bordplads og komfurer – to komfurer i det store rum og ét i det andet. Der er udsugning over hvert enkelt komfur. Langs væggene er der hylde- og bordplads – såvel aluminiumsborde som træborde. Under et af bordene er der en opvaskemaskine. Gryderne hænger på kroge på væggen og køkkenknivene er hængt op på en knivmagnet over et af bordene. Krydderier og (visse) madvarer står på hylder over køkkenbordene.

På en af væggene hænger der en tavle hvor den ugentlige madplan er skrevet på.

Køkkenet fremstod meget pænt og rent.

I tilknytning til køkkenet er der et lagerrum hvor der i reoler blev opbevaret diverse køkken-/rengøringsmidler, linned, viskestykker mv.

I tilknytning til spisestue og køkken er der et nyinstalleret toilet – opført i hvide fliser. Toilettet fremstod nyt, pænt og rent.

Jeg har ingen bemærkninger til spisestuen og køkkenet samt det tilhørende toilet.

3.3.3. Vaskefaciliteter

Fra køkkenet er der videre adgang til et vaskerum. I rummet – der er opført i hvide fliser og tillige med flisegulv – er der tre vaskemaskiner, en tørretumbler og en stor skraldespand. Der er ophængt tørresnor på væggene. Rummet er ca. 12 m² stort og har et vindue ud mod gården.

Vaskefaciliteterne giver mig ikke grundlag for bemærkninger.

3.3.4. Værksted og fritidslokale

I længen over for hovedbygningen ("endelængen") er der i de gamle staldbygninger et nyopført værkstedsrum. På de nymalede hvide vægge er der hængt værktøj op, ligesom der i øvrigt er opstillet borde til værktøj og diverse redskaber. I tilknytning til værkstedsrummet er et fritidslokale under opførelse. Indtil videre henstår diverse ting i rummet – høvlebænk, en gammel vaskemaskine, to dartskiver mv. Ved det nye fritidslokale har pensionen et aflåst skab med fiskestænger som bruges på de fisketure der lejlighedsvis arrangeres.

3.3.5. Motionsrum (og toilet)

Fra fritidslokalet er der videre gennemgang til et større (ca. 30 m²) motionsrum (i venstre gårdlænge set fra hovedbygningen). På gulvet er der gulvtæppe, og væggene

og loftet er delvist beklædt med træ. Væggene er dels hvidmalede og dels malet lyseblå. I loftet er der lysstofrør. Der er et enkelt vindue der vender i modsat retning af gårdspladsen.

I rummet er der en håndvask med spejl over. I øvrigt er der diverse træningsmaskiner, herunder kondicykler, romaskine og vægtstænger. Endelig er der et stereoanlæg.

Der var ikke opsat en vejledning i brugen af kondiredskaberne. På forespørgsel blev det oplyst at der på et af kontorerne i hovedbygningen ligger instruktioner som de indsatte kan låne.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i forbindelse med ombudsmandens inspektion af Statsfængslet i Nyborg udtalt at ”direktoratet er af den opfattelse at der, i den udstrækning der ikke er uddannede instruktører til stede i træningslokalerne, bør være tydelig og tilgængelig skriftlig information om brugen af træningsredskaberne”. Jeg er endvidere bekendt med at direktoratet den 26. marts 2003 har udsendt en henstilling til samtlige kriminalforsorgens institutioner om at sikre at der er opsat en skriftlig vejledning i brug af redskaber i institutionernes kondirum.

I brevet af 6. juli 2005 har pensionen oplyst at der nu efter inspektionen er ophængt brugervejledninger i kondirummet.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

I tilknytning til motionsrummet er der et lille toilet. Det er opført i hvide fliser, er i øvrigt hvidmalet og har et gammelt staldvindue. Toilettet fremstod rent og velholdt.

3.4. Personalerum

Kontorer, mødelokale, personalekøkken og personalerum findes som nævnt i hovedbygningen.

Lokalerne er hovedsagligt hvidmalede – dog er der rosafarvede vægge på viceforstanderens kontor matchende væggene i det tidligere nævnte fordelingsrum som de enkelte kontorer så at sige ”fordeler sig ud fra”.

Der er dels parket, dels gulvtæppe og dels linoleum på gulvet i de enkelte rum.

Ligesom pensionens øvrige lokaler og gangarealer er der billeder på væggene og planter i vinduerne og til dels på gulvet.

3.4.1. Kontorer og mødelokale

Der er tre kontorer – forstanderens, viceforstanderens og et – større – kontor med kontorpladser. Alle kontorpladserne har computere. Endvidere findes der i det store kontor et fjernsyn, to lænestole og et lille bord langs væggen. Der er ligeledes i dette kontor et aflåst medicinskab.

Mødelokalet ligger i tilknytning til kontoret med flere kontorpladser. Fra lokalet er der videre adgang til personalekøkkenet og det ene soverum til vagtpersonale.

Overfor forstanderens kontor lige inden for indgangen til hovedbygningen er der et personalet toilet.

3.4.2. Personalekøkken og soverum

I forlængelse af mødelokalet er der et personalekøkken der er malet i røde og gule farver og med blåmalede køkkenlåger. På gulvet er der linoleum.

Der er to soverum til vagtpersonalet. I rummene er der en seng, et lille bord, to stole og et fjernsyn. I tilknytning til begge soverum er der toilet og bad hvor det ene er opført for nyligt. Rummene med tilhørende toilet og bad fremstod i det hele pænt og velholdt.

De nævnte personalerum giver mig ikke anledning til bemærkninger.

4. Kapacitet, klientel og visitation

Pensionen har som nævnt kapacitet til 20 beboere. På tidspunktet for inspektionen husede pensionen 17 mandlige beboere.

Pensionen modtager både mænd og kvinder som enten er udstationeret fra statsfængslerne, eller er anbragt i medfør af straffuldbyrdslovens § 78 eller som er under tilsyn af kriminalforsorgen (betinget dømte med vilkår om ophold i egnet institution, herunder sædelighedsdømte med vilkår om behandling). Endelig råder pensionen over en akutplads for tilsynsklienter i bolignød. Ophold på akutpladsen kan vare op til 14 dage.

Pensionen modtager ikke personer under 18 år.

Som nævnt under pkt. 2 ovenfor er pensionens primære målgruppe de svageste og socialt dårligt fungerende klienter. Under inspektionen blev det oplyst at pensionen huser en del personer som er førtidspensionister, og at mange af de personer som pensionen modtager, ofte kræver meget omsorg og tæt personalekontakt. Det blev desuden oplyst at beboerne behandler hinanden godt, og at den enkelte beboers kriminalitet ikke har indflydelse på beboernes måde at omgås på.

Før en person optages som ny beboer i pensionen, skal vedkommende først til en forsamtale hvor blandt andet pensionens husorden bliver gennemgået. Den pågældende bliver desuden vist rundt i pensionen. Det blev oplyst at pensionen lægger megen vægt på at nye beboere passer ind i den aktuelle gruppe.

5. Medarbejdere

Pensionen bliver ledet af en forstander som primært beskæftiger sig med de administrative opgaver, og en viceforstander som blandt andet står for visitation og sagsbehandling.

Det fremgår af det materiale som jeg har modtaget fra pensionen, at medarbejdernes uddannelsesmæssige baggrund er socialrådgiver, pædagogisk assistent, fritidslærer og fængselsfunktionær. Under inspektionen blev det oplyst at pensionen personalemæssigt er utraditionelt sammensat idet der blandt de ansatte er mange med en ”fængselsbaggrund” (inklusiv forstanderen).

Pensionen har desuden tre medarbejdere ansat i fleksjob.

5.1. Afvikling/aflønning af døgntjeneste

Under inspektionen blev spørgsmålet om aflønning af døgntjeneste i pensionen nævnt.

Dette spørgsmål har – som jeg også oplyste under inspektionen – tidligere været rejst i forbindelse med min inspektion den 24. marts 2004 af Kontraktpensionen Fyn.

I rapporten af 20. august 2004 vedrørende inspektionen af denne pension anførte jeg blandt andet følgende:

”Forud for inspektionen rettede personalets fællestillidsmand den 12. og 18. marts 2004 skriftlig henvendelse til mig om

1) hvorvidt det er i overensstemmelse med lovgivningens hviletidsregler at personalet i døgntjeneste skal deltage i personalemøder på op til seks timer efter en døgnvagt, og

2) hvorvidt det er lovmedholdeligt ikke at tælle døgnpersonalets ”rådhedstjeneste” fra kl. 23.00 til næste morgen kl. 07.00 med i timenormen.

Den pågældende fællestillidsmand var på grund af ferie ikke til stede i pensionen på inspektionsdagen. Under den samtale som indledte inspektionen, henviste det tilstedeværende døgnpersonale tillige til EU-regler.

Jeg gjorde under inspektionen opmærksom på at ombudsmanden ikke kan beskæftige sig med fagforeningsmæssige spørgsmål.

Før jeg tager stilling til om jeg har grundlag for at foretage mig noget vedrørende de nævnte spørgsmål, beder jeg Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse.”

Den 3. januar 2005 oplyste Direktoratet for Kriminalforsorgen herefter følgende:

”Pensionen har oplyst, at personalet på Kontraktpensionen møder på døgn-tjeneste kl. 08:30 og indtil kl. 23:00. Herefter overgår personalet til sovevagt indtil kl. 07:00. Arbejdet genoptages næste døgn kl. 07:00 og indtil kl. 09:00.

Ca. hver 14. dag afholdes et fælles personalemøde. Personalemødet påbegyndes kl. 09:00 og varer sædvanligvis indtil kl. 15:00. På disse møder gennemgås hver enkelt beboers situation og behandlingsforløb. Det er en forudsætning for pensionens drift som behandlingsinstitution, at medarbejderne er til stede ved disse møder.

Hvis en medarbejder efter en døgnvagt imidlertid oplyser at være for træt til at deltage i personalemøde, vil medarbejderen blive sendt hjem.

Pensionen har oplyst, at personalet selv tilrettelægger deres arbejdstid og på den måde kan tilrettelægge tjenesten således, at de kun i begrænset omfang deltager i møder i forlængelse af en døgnvagt.

Medarbejdere, der vælger at deltage i møder i forlængelse af en døgn-tjeneste, vil blive noteret for merarbejde i overensstemmelse med principperne i aftale mellem Finansministeriet og centralorganisationerne om arbejdstidsregler for statens tjenestemænd.

Direktoratet kan oplyse, at Kriminalforsorgens pensioner oprindeligt var en del af Dansk Forsorgsselskab. I 1973 blev Dansk Forsorgsselskab integreret i Kriminalforsorgen og Kriminalforsorgen overtog i den forbindelse al personale og administration af pensionerne.

Fra gammel tid har pensionerne haft deres egen praksis vedrørende tilrettelæggelse af tjenesten. Denne praksis overtog Kriminalforsorgen i 1973.

Pensionernes praksis på området betyder blandt andet, at personalet er til stede på pensionerne også om natten. Dette tilrettelægges med en såkaldt betalt sovevagt. Det tjenstgørende personale overnatter således på pensionen og får et beløb pr. time de overnatter på pensionen. Sovevagten tæller efter fast praksis ikke med i tjenestetiden. Formodningen i forbindelse med sovevagt er således, at der soves og ikke arbejdes.”

Direktoratet anførte i fortsættelse af ovenstående oplysninger følgende som sin opfattelse:

”Som følge heraf har Kriminalforsorgen ikke anset, at denne – i princippet honorerede fritidsperiode – har kunnet give nogen konflikt i forhold til reglerne om hvileperioder og fridøgn.

Direktoratet har i øvrigt orienteret Personalestyrelsen om sin ovennævnte opfattelse.

Det kan endelig oplyses, at Finansministeriet og Statstjenestemændenes Centralorganisation II flere gange har drøftet ordningen i forbindelse med overenskomstforhandlinger, men endnu ikke er nået til enighed om en eventuel ændring af aftalen.”

I min opfølgingsrapport af 18. april 2004 vedrørende inspektionen skrev jeg følgende om det af direktoratet anførte:

”Jeg forstår på baggrund af det som direktoratet har anført, hvilket jeg endvidere har noteret mig, at Personalestyrelsen ikke har haft bemærkninger til direktoratets opfattelse hvorefter ”sovevagten” i relation til reglerne om hvileperioder og fridøgn skal sidestilles med fritid (og ikke med arbejde). Jeg går ud fra at Personalestyrelsen i den forbindelse også har inddraget de EU-retlige spørgsmål som medarbejderne i kontraktpensionen under inspektionen henviste til, men som direktoratet ikke er kommet ind på i sin udtalelse til mig.

Jeg har desuden noteret mig at spørgsmålet er indgået i overenskomstforhandlingerne i flere omgange, og jeg foretager mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.”

Under henvisning hertil foretager jeg mig heller ikke mere vedrørende dette spørgsmål i forbindelse med denne inspektion.

5.2. Supervision af psykolog/psykiater

Under den afsluttende samtale oplyste pensionen at pensionen for flere år siden har søgt Direktoratet for Kriminalforsorgen om supervision af personalet fra en psykolog eller en psykiater to timer om ugen. Det blev i den forbindelse oplyst at pensionen trods flere rykkere ikke havde modtaget en svar fra direktoratet herom. Det blev des-

uden oplyst at pensionen tillige har et generelt ønske om timer til fast psykologbi-stand til pensionens beboere.

Endelig anførte pensionen at man er bekendt med at Kontraktpensionen Fyn blandt andet har tilknyttet en ekstern supervisor.

Jeg kan til orientering oplyse at jeg i forbindelse med min inspektion af Kontraktpensionen Fyn fik oplyst at denne pension har tilknyttet en ekstern supervisor som har det overordnede ansvar for behandlingen. Den pågældende der udfylder et årsværk i pensionen, har herudover egen (konsulent)virksomhed. Der er endvidere tilknyttet en fast psykiater til pensionen. Psykiateren har en samtale med alle nye beboere kort tid efter de er flyttet ind, og kan herudover tilkaldes efter behov. Endelig har kontraktpensionen en psykolog som indgår i egentlige terapiforløb med de beboere som måtte have behov herfor.

Jeg beder om direktoratets bemærkninger til det af pensionen oplyste vedrørende pensionens ansøgning om timer til supervision af en psykolog eller en psykiater.

6. Det pædagogiske/terapeutiske arbejde

Under inspektionen blev det oplyst at en af pensionens vigtigste opgaver er at træne beboerne i almindelig daglig livsførelse, og at pensionen gør meget ud af at beboerne tilbydes en struktureret dagligdag. Målet er at sørge for at beboerne får så gode forudsætninger som muligt for at fungere bedre uden for kriminalforsorgens system.

Det blev desuden oplyst at pensionens medarbejdere i dagligdagen lægger stor vægt på at et ophold i pensionen bygger på tillid mellem personalet og beboerne og mellem beboerne indbyrdes. Personalet sørger altid for at have tæt kontakt til beboerne, f. eks. gennemfører de støttende samtaler med beboerne.

Af pensionens husorden fremgår blandt andet også at formålet med et ophold i pensionen – udover udslusning via uddannelse eller arbejde i forbindelse med udstatio-

nering fra et statsfængsel – kan være at indgå i pensionens aktiviteter og projekter hvor blandt andet miljøtræning i form af fælles madlavning/spisning er en integreret del af opholdet.

Som løbende projekter nævntes under inspektionen sund kost og motion.

7. Beskæftigelse

Godt halvdelen af pensionens beboere er beskæftiget udenfor pensionen hvor de enten følger en eller anden form for uddannelse eller går på arbejde.

De beboere som ikke har et arbejde eller følger en uddannelse udenfor pensionen, skal deltage i det praktiske arbejde i pensionen. Opgaverne er blandt andet rengøring, køkkenarbejde og reparations- og vedligeholdelsesarbejde. Pensionen har ingen selvstændig produktion.

Arbejdsdagen starter kl. 8.00 hvor beboerne mødes og taler om hvad der skal laves den dag, og slutter kl. 15.00. Kl. 12.00 er der frokostpause i en halv time.

Pensionen kan beskæftige max 10 beboere, men normalt er 5-7 beboere beskæftiget i pensionen.

Jeg har ingen bemærkninger til det oplyste om beskæftigelse.

8. Fritid

Jeg har ovenfor under pkt. 3.3. beskrevet beboernes opholdsrum, motionslokale, værksted mv. og i den forbindelse de forskellige aktiviteter i disse rum.

Jeg henviser hvad beboernes fritidsaktiviteter angår, til denne beskrivelse.

Som det også fremgår af beskrivelsen af de bygningsmæssige forhold, er der på pensionens område flere græsplæner hvor beboerne kan udføre/dyrke udendørsaktiviteter – for eksempel spille fodbold og kroket.

Beboerne har ud over disse aktiviteter mulighed for at låne Pensionen Lysholmgårds idrætshal til blandt andet badminton. Pensionen Lysholmgårds beboere har til gengæld adgang til Kastanienborgs lokale med motionsredskaber (hvilket jeg er bekendt med fra min inspektion den 12. marts 2003 af Pensionen Lysholmgård hvor jeg blandt andet så denne pensions idrætshal).

Pensionen arrangerer desuden biografture og museumsbesøg, fisketure og tager ud og bowler. Endvidere arrangeres der tillige længerevarende udflugter – blandt andet har beboerne været på en tur til Møn.

Det fremgår af pensionens husorden at de beboere som er beskæftiget i pensionen, som hovedregel har pligt til at deltage i de fælles udflugter der arrangeres i pensionen.

De fleste af beboernes fritidsaktiviteter sker med deltagelse af pensionens medarbejdere.

Pensionen har efter min opfattelse et udmærket udbud af fritidsaktiviteter. Dette giver mig ikke anledning til bemærkninger.

9. Husorden

I henhold til bestemmelsen i § 5 i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære nr. 93 af 4. juni 1993 om anvendelse af kriminalforsorgens pensioner mv., skal hver pension have en husorden der indeholder regler om betingelserne for opholdet, og oplysning om hvilke overtrædelser der kan medføre bortvisning. Husordenen skal godkendes af direktoratet.

I direktoratets vejledning til cirkulæret (af samme dato) er det vedrørende cirkulærets § 5 anført at en husorden skal indeholde oplysning om reglerne for opholdsbetaling, hvilke overtrædelser af husordenen og vilkår i øvrigt der kan føre til bortvisning, oplysninger om beboerne adgang til at klage til direktoratet over pensionens afgørelser, om reglerne for opbevaring og dosering af receptpligtig medicin og oplysninger om beboernes adgang til at have husdyr i pensionen.

I vejledningen er det endvidere angivet at der skal være et afsnit om optagelsesprocedurer i beskrivelsen af de enkelte pensioner og oplysninger om beboernes mulighed for at have børn hos sig under opholdet.

Den gældende husorden – der desuden indeholder almindelige oplysninger til beboerne om pensionen – indeholder oplysninger om alle de nævnte forhold.

10. Talsmandsordning

Under inspektionen blev det oplyst at pensionen ikke har en talsmandsordning.

Straffuldbyrdelseslovens § 34 og talsmandsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 369 af 17. maj 2001) indeholder detaljerede regler om talsmandsvirksomheden.

Det er reglernes klare udgangspunkt at der skal være en talsmandsordning. Kun hvis de indsatte ikke ønsker at vælge talsmænd, kan der – i stedet for en egentlig talsmandsordning – blive tale om møder med alle indsatte eller grupper af indsatte, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

Det er i Direktoratet for Kriminalforsorgens skrivelse nr. 74 af 16. maj 2001 om talsmandsbekendtgørelsen forudsat at institutionens leder fastsætter nærmere regler om de indsattes medindflydelse inden bekendtgørelsen trådte i kraft.

Om beboernes medindflydelse fremgår blandt andet følgende af husordenen under overskriften ”Husmøder”:

”Hver uge afholdes beboermøde med deltagelse af personale. Dagsorden og referat fra sidste møde er ophængt på opslagstavlen. Mødet beslutter mål for fælles udflugter og andre aktiviteter, fordeling af daglige opgaver med madlavning, indkøb og meget meget andet. Beboer tager referat.

I.h.t. Straffuldbyrdslovens § 34, har beboere der har status af afsone-re, endvidere mulighed for at øve indflydelse på deres tilværelse i pensionen gennem valgte talsmænd.

Ved at være aktiv deltager, kan du være med til at beslutte nye tiltag eller ændringer.”

Pensionen har i brevet af 6. juli 2005 oplyst at der ”ved forsamtalen gennemgås husorden med den kommende beboer, herunder muligheden for at vælge talsmand, jfr. Bekendtgørelse nr. 369 af 17.06.2001.” Det er endvidere anført at ”I praksis er Kastanienborg så lille et sted, at det er et naturligt led i den meget tætte arbejdsform, at beboerne har udstrakt medindflydelse. Mere formaliseret ved beboermøderne hver onsdag.”

Jeg har noteret mig det oplyste.

11. Forplejning og opholdsbetaling

Om betaling for ophold i pensionen fremgår det af pensionens husorden at beboere som har arbejdsindtægt eller modtager offentlig ydelse til underhold, ifølge § 1, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 396 af 17. maj 2001 om betaling for ophold i kriminalforsorgens institutioner skal betale for opholdet. Det fremgår desuden af husordenen at opholdsbetalingens størrelse fastsættes af pensionens leder efter godkendelse af direktoratet, og at husleje og kostbeløb efter gældende takst skal betales forud.

Det fremgår endvidere af husordenen at institutionen efter en konkret vurdering kan nedsætte betalingen for opholdet. Reglerne herom fremgår af § 3, stk. 5, i ovennævnte bekendtgørelse.

Det kostbeløb som beboerne skal betale, dækker ifølge husordenen morgenmad, frokost og aftensmad.

Under inspektionen blev det oplyst at beboerne betaler kost og husleje til pensionen hvorefter der overføres penge til beboernes fælles kostkasse. Det blev desuden oplyst at beboerne som selv står for madlavningen, skal være med i madordningen – også selvom beboeren ikke er til stede i pensionen det meste af dagen.

Alle beboere – og personalet – spiser sammen i det omfang det er muligt.

Jeg har ingen bemærkninger vedrørende opholdsbetaling og forplejning.

12. Besøg og telefoning

Af husordenen fremgår at beboerne højst må have to gæster ad gangen, og at der er besøgstid på hverdage fra kl. 16.00 til kl. 22.00. I weekenden og på helligdage fra kl. 12.00 til kl. 22.00. Videre fremgår det af husordenen at beboerne skal meddele til personalet når gæsternes er kommet, og når de forlader huset igen.

Det er ikke tilladt at have besøg af børn eller at have overnattende gæster.

Der er (som nævnt under pkt. 3.2.3.) opsat to mønttelefoner i pensionen, og ifølge husordenen har beboerne tilladelse til at medbringe mobiltelefoner.

Jeg har ingen bemærkninger til besøg og telefoning.

13. Lægebetjening og opbevaring af medicin

Om lægebetjeningen oplyste pensionen at der er indgået en aftale med en praktiserende læge som beboerne kan konsultere. Derudover kan beboerne bruge deres egen læge.

Medicinen i pensionen opbevares i et aflåst medicinskab og udleveres af personalet efter lægens anvisninger. Enkelte af beboerne får medicin udleveret i Anstalten ved Herstedvester.

14. Euforiserende stoffer og alkohol

Det er forbudt at indtage euforiserende stoffer i pensionen. Tilsvarende gælder alkohol.

Hvis personalet har mistanke om at en beboer er påvirket af alkohol eller euforiserende stoffer, kan personalet beslutte at beboeren skal aflægge en alkoholtest eller en urinprøve.

Det blev oplyst under inspektionen at pensionen er meget restriktiv i forhold til blandt andet hashrygning.

Det blev desuden oplyst at pensionen ikke har problemer med euforiserende stoffer, og at de fleste af pensionens beboere aldrig har misbrugt – endsige prøvet – euforiserende stoffer.

15. Stikprøvevise urinprøver

Under inspektionen blev det særlig anført at kravet om stikprøvevise urinprøver (der blev indført i juli 2004) ikke stemmer overens med husets tankegang (som blandt andet lægger stor vægt på tillid mellem beboere og personalet) idet kravet kan opfattes som et tegn på mistillid til pensionens beboere. Hertil kommer desuden – som det også fremgår af pkt.14 ovenfor – at pensionen ikke har problemer med euforiserende stoffer. Under henvisning til dette blev det anført at reglerne om stikprøvevise urinprøver efter pensionens opfattelse er for generelle, og at disse bør tilpasses den enkelte institution.

Det blev endvidere oplyst at spørgsmålet havde været rejst over for Direktoratet for Kriminalforsorgen af forstanderne for kriminalforsorgens pensioner. Dette skete på baggrund af drøftelser om emnet på et møde mellem pensionernes forstandere. (Efter det oplyste havde direktoratet ved denne lejlighed blandt andet henvist til at kravet om stikprøvevise urinprøver er indført som følge af en beslutning af Folketinget, og at reglerne herom er gældende for alle institutioner i kriminalforsorgen.)

De to beboere som jeg havde en samtale med under inspektionen, omtalte ligeledes kravet om stikprøvevise urinprøver som et problem.

Indførelse af muligheden for stikprøvevis urinprøvekontrol, dvs. kontrol uden en konkret mistanke om indtagelse af euforiserende stoffer mv., er som nævnt sket efter beslutning i Folketinget – ved indsættelse af en hjemmel hertil i straffuldbyrdelseslovens § 60 a der trådte i kraft den 1. juli 2004.

Det følger af straffuldbyrdelseslovens § 60 a, stk. 1, at institutionens leder, eller den der bemyndiges dertil, kan træffe bestemmelse om at en indsat skal afgive urinprøver med henblik på at undersøge for eventuel indtagelse af euforiserende stoffer eller andre stoffer der er forbudt efter den almindelige lovgivning.

Af forarbejderne til bestemmelsen (lovforslag L 175, Folketingsåret 2003-2004) fremgår blandt andet at der efter Justitsministeriets opfattelse var behov for en forstærket kontrol i kriminalforsorgens institutioner, og at kriminalforsorgen på dette område derfor ville iværksætte en række tiltag – blandt andet øget anvendelse af urinprøver. Derudover fremgår blandt andet følgende:

”Det foreslås derfor, at der i straffuldbyrdelseslovens kapitel 10 indføres en ny bestemmelse, der giver institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, mulighed for at træffe bestemmelse om foretagelse af stikprøvevis urinprøvekontrol hos indsatte i kriminalforsorgens institutioner med henblik på at undersøge for eventuelt misbrug af ulovlige euforiserende stoffer og andre stoffer, der er forbudt efter den almindelige lovgivning, f.eks. anabolske steroider mv.

En generel adgang til at foretage stikprøvekontrol uden krav om forudgående mistanke vil efter Justitsministeriets opfattelse give kriminalforsorgens institutioner muligheder for effektivt at gribe ind over for de indsat-tes indsmugling, handel og misbrug. Hermed vil vold og trusler mod personale og mellem indsatte samt andre ulovlige forhold, der er uforenelige med straffuldbyrdelsen, kunne reduceres. Samtidig vil stikprøvekontroller kunne give Kriminalforsorgen et overblik over misbrugets omfang og bidrage til at belyse omfanget af indsmuglingen af ulovlige euforiserende stoffer i institutionerne således, at det bliver muligt at målrette indsatsen mod de ulovlige aktiviteter.

Efter den foreslåede regel skal indsatte således kunne afkræves urinprøve, uden at der foreligger en konkret mistanke om misbrug af ulovlige euforiserende stoffer mv.

Den foreslåede bestemmelse vil også kunne anvendes over for en større kreds af indsatte, f.eks. således at samtlige indsatte på en eller flere institutioner eller afdelinger pålægges at afgive urinprøve.”

Efter straffuldbyrdelseslovens § 60 a, stk. 3, fastsætter justitsministeren regler om gennemførelsen af urinprøvekontrol. Disse regler er fastsat i bekendtgørelse nr. 826 af 26. juli 2004 om undersøgelse af indsattes person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner (undersøgelsesbekendtgørelsen). Bekendtgørelsens regler suppleres af Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning nr. 68 af 19. juli 2004 (undersøgelsesvejledningen).

Af undersøgelsesvejledningens pkt. 1 fremgår blandt andet følgende:

”Bekendtgørelsen gælder for alle indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Reglerne om undersøgelse gælder (principielt) også for kriminalforsorgens pensioner, men det understreges, at undersøgelse af indsattes person efter lovens § 60, stk. 2, ikke bør finde sted på pensionerne.”

Direktoratet for Kriminalforsorgen udsendte den 28. juli 2004 skrivelse nr. 69 om blandt andet udtagning af urinprøver efter straffuldbyrdelseslovens § 60 a m.v. til kriminalforsorgens institutioner og afdelinger.

Det er heri særligt bemærket at institutionerne efter lovens ikrafttræden den 1. juli 2004 skal sikre at der tages stikprøvevise urinprøver svarende til 2 % af institutionernes daglige belægning opgjort pr. måned efter en af institutionen bestemt fordeling

herfor. Det fremgår desuden at institutionerne hver den 1. i måneden skal indberette til direktoratet om antal urinprøver mv.

Stikprøvevis urinprøvekontrol er desuden nævnt i flerårsaftalen for kriminalforsorgen 2004-2007 (dateret på kriminalforsorgens hjemmeside den 8. november 2003). Under overskriften "Nul-tolerance over for narko i fængsler og arresthuse" er det således anført at "Der gennemføres ved stikprøve daglig urinprøvekontrol af de indsatte.". Aftalen er indgået mellem regeringspartierne (Venstre og Det Konservative Folkeparti) og Dansk Folkeparti og er en del af den samlede aftale om Finansloven 2004.

Jeg skal først bemærke at da Folketinget ikke er omfattet af ombudsmandens kompetence (§ 7, stk. 1, i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand), kan ombudsmanden ikke tage stilling til selve det forhold at der nu kan gennemføres urinprøvekontrol også uden konkret begrundelse herfor.

Jeg skal dernæst anføre at som jeg forstår straffuldbyrdelseslovens § 60 a og bekendtgørelsen fastsat i henhold hertil, er der ikke noget til hinder for at kriminalforsorgens pensioner ikke omfattes af kravet om stikprøvevis urinprøver idet der med reglerne er indført en hjemmel til at der kan træffes bestemmelse om at en indsat skal afgive urinprøve. Det følger desuden ikke af hverken de almindelige eller specielle bemærkninger til lovforslaget (eller af flerårsaftalen) at det har været forudsat at også pensionerne skal gennemføre stikprøvevis urinprøver.

Direktoratet har imidlertid ved skrivelse af 28. juli 2004 meddelt at institutionerne skal sikre at der tages stikprøvevis urinprøver svarende til ca. 2 % af institutionens daglige belægning opgjort pr. måned. Så vidt jeg forstår det, er det således direktoratet som har truffet bestemmelse om at samtlige institutioner, herunder pensionerne, skal foretage den nævnte kontrol.

Jeg beder på grundlag heraf direktoratet om oplysning om baggrunden for at også kriminalforsorgens pensioner er omfattet af pligten til at foretage stikprøvevis urinprøver. Jeg henviser i den forbindelse tillige til undersøgelsesvejledningen hvoraf det

fremgår at ”reglerne om undersøgelse gælder (principielt) også for kriminalforsorgens pensioner... ”.

Jeg beder desuden om direktoratets bemærkninger til det af pensionen anførte til støtte for at kravet om stikprøvevise urinprøver ikke bør gælde for pensionen (pensionerne).

16. Aviser

Efter straffuldbyrdslovens § 58, stk. 1, skal en indsat have mulighed for at holde sig orienteret bl.a. ved avislæsning. Efter lovens § 58, stk. 3, bør udenlandske indsatte så vidt muligt have adgang til aviser, tidsskrifter, bøger mv. på deres eget sprog.

Under inspektionen blev det oplyst at pensionen abonnerer på Politiken og Berlingske Tidende. Derudover holder pensionen en tyrkisk avis.

Til orientering kan jeg oplyse at Direktoratet for Kriminalforsorgen i forbindelse med opfølgningen af min inspektion af Pensionen Lysholmgård anførte bl.a. følgende i relation til udenlandske beboere:

”Det fremgår af § 58, stk. 3, i straffuldbyrdsloven, at udenlandske indsatte så vidt muligt bør have adgang til aviser, tidsskrifter, bøger mv. på deres eget sprog. Det fremgår endvidere af forarbejderne til bestemmelsen, at udtrykket ’så vidt muligt’ betyder, at der ikke alene er praktiske men også økonomiske grænser for institutionens pligt til at gennemføre denne ret.

Direktoratet mener, at pensionen i tilstrækkelig grad lever op til straffuldbyrdslovens regler, da pensionens udenlandske beboere har mulighed for – via Internettet – at holde sig orienteret på deres eget sprog.”

Jeg erklærede mig i den følgende opfølgingsrapport (af 8. december 2003) enig med direktoratet.

Jeg lægger efter det oplyste til grund at pensionens udenlandske beboere har mulighed for gratis – via Internettet – at holde sig orienteret på deres eget sprog.

17. Pensionens samarbejde med andre myndigheder

Pensionen har et tæt samarbejde med Anstalten ved Herstedvester hvorfra pensionen modtager en del af sine beboere. Derudover samarbejder pensionen med forskellige kommuner i forbindelse med sager om revalidering, kontanthjælp, førtidspension, SU mv. Den kommune som pensionen har mest kontakt med, er Hvidovre Kommune som pensionen har et godt samarbejde med.

18. Samlet vurdering

Pensionens opgave er udslusning og resocialisering, dvs. at ruste beboerne til overgangen fra et liv i fængsel til et almindeligt liv uden for kriminalforsorgens system. Den pædagogiske grundtanke er at dagligdagen på pensionen så vidt muligt skal fungere på samme måde som uden for kriminalforsorgens system.

Under mine samtaler med pensionens ledelse og repræsentanter fra pensionens øvrige personale blev det gjort klart at pensionens ønske er – inden for lovens rammer – at skabe mennesker som har bedre forudsætninger for at fungere i det danske samfund end de havde da de kom ind i kriminalforsorgens system. Dette kommer også til udtryk i måden hvorpå husets regler administreres.

Personalet oplyste at der på stedet var en meget venskabelig og tillidsfuld tone mellem beboerne og personalet og mellem grupperne indbyrdes. Under mine samtaler med to af pensionens beboere gav også de udtryk for at der er en god tone på pensionen, og at man har det godt på pensionen.

Det er overordnet min opfattelse at pensionen opfylder sit formål på tilfredsstillende måde.

Under inspektionen fik jeg indtryk af en god og idealistisk, men samtidig også realistisk indstilling hos personalet. Jeg fik endvidere indtryk af at der er en behagelig stemning på pensionen, og af at der lægges stor vægt på respekt og tillid mellem personalet og beboerne og mellem grupperne indbyrdes.

19. Opfølgning

Jeg beder om at pensionens oplysninger mv. og udtalelser tilbagesendes gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om udtalelser. Jeg har under pkt.5.2. og pkt.15 udtrykkeligt bedt direktoratet om bemærkninger mv.

20. Underretning

Denne endelige rapport sendes til Pensionen Kastanienborg, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og pensionens beboere.

Jens Møller
direktør